SPECIFICUL INCLUZIUNII SOCIOEDUCAŢIONALE A COPIILOR CU TULBURĂRI DIN SPECTRUL (Studiu realizat la centrul de zi „ATENŢIE”)

Iulia VERDEȘ

CZU: 376.1-056.36:364(478) mss.iulia.verdes2020@gmail.com

The article includes the analysis of the methods of socio-educational intervention în autism spectrum disorders. According to statistical data from 2021, 750 people with autism are registered in the Republic of Moldova, out of which 466 children. Autism is a lifelong developmental disability which affects how people communicate and interact with the world. Children with autism spectrum disorders have an urgent need for help, and support and rehabilitation services are an indispensable form of social policy in contemporary societies.

Incluziunea copiilor cu dizabilităţi în instituţiile generale de învăţământ garantează dreptul egal de acces la educaţie proclamat în Declaraţia ONU a Drepturilor Omului şi de Convenţia cu privire la persoanele cu dizabilităţi.

Educaţia incluzivă este actualmente ferm ancorată în strategiile şi legislaţia naţională a Republicii Moldova, în special în Codul Educaţiei şi în Strategia de dezvoltare a educaţiei pentru anii 2021-2030, precum şi în Programul de dezvoltare a educaţiei incluzive pentru anii 2011-2020, care nu a fost implementat în totalitate, dat fiind că este nevoie de o regândire a strategiei utilizării mijloacelor bugetare pentru promovarea şi asigurarea educaţiei incluzive. Practica dovedeşte că mecanismul de finanţare existent nu este suficient de echitabil.

Tot mai mulţi copii din întreaga lume suferă de autism. În anul 2020, Centrul de Control al Bolilor estima că, la nivel mondial, incidenţa acestei tulburări este de 1 la 59. Cifrele sunt alarmante, motiv pentru care comunitatea internaţională şi-a luat angajamentul ferm faţă de dezvoltarea incluzivă, accesibilă şi durabilă şi a promis că nimeni nu va mai rămâne în urmă.

Cert este că autismul implică o dezvoltare atipică a creierului, care devine aparentă pe măsură ce copilul creşte, semnele devenind vizibile după vârsta de 1 an, însă nu mai târziu de 2-3 ani. La nivel mondial, tulburarea este mai prezentă în rândul băieţilor, unde incidenţa este de 1 la 37, în timp ce la fete este de 1 la 151. Conform datelor statistice din 2021, în Republica Moldova sunt inregistrate 750 de persoane autiste, dintre care 466 de copii.

În scopul analizei specificului incluziunii socioeducaţionale a copiilor cu tulburări din spectrul autist prin evidenţierea modelelor şi formelor de integrare socioeducaţională a acestor copii, s-a aplicat o metodologie complexă de cercetare: *interviuri*

cu 5 părinţi ai copiilor cu tulburări din spectrul autismului care frecventează Centrul Atenţie; interviuri cu 5 specialişti care lucrează cu copii cu tulburări din spectrul autismului şi 3 studii de caz instituţionale realizate în organizaţiile de profil: Centru de reabilitare pentru copii cu dizabilităţi ATENŢIE, Centrul Voinicel şi Asociaţia SOS AUTISM.

Autismul este o dizabilitate de dezvoltare pe tot parcursul vieţii care afectează modul în care o persoana comunică şi se raporteaza la altă persoană. Această afecţiune schimbă perspectiva asupra lumii înconjurătoare.

Autismul este o afecţiune spectru, ceea ce înseamnă ca, în timp, persoanele cu autism dezvoltă dificultăţi diferite, boala îi va afecta în mod diferit. Unele persoane cu autism sunt capabile să trăiască o viaţa relativ independentă, iar altele vor avea nevoie de un însoţitor toată viaţa. Persoanele cu autism se confruntă fie cu o sensibilitate acută la sunete, atingere, gusturi, mirosuri, lumina sau culori, fie cu o lipsă de reacţie la aceşti stimuli.

Conform Departmentului de Psihologie de la Universitatea din California, tulburările din spectrul autismului sunt grupate in citeva categorii:

– Autismul
– Tulburarea de dezvoltare pervazivă
– Sindromul Asperger.
– Tulburările de atenţie

Din rezultatele interviurilor semistructurate cu părinţii copiilor cu TSA am validat unele comportamente specifice autismului:

- *„Oriunde s-ar afla, este privit mai lung, din cauză că poate să cânte, aleargă fără oprire, flutură din mânuţe, scoate sunete neobişnuite”* (P_1)*;*
- *„La şcoală tot timpul e însoţit, el nu comunică cu copiii, afară la terenul de joacă, dacă sunt jocuri care îi atrag interesul, încearcă să se implice, comportament lui inexplicabil nu este înţeles de alţi copii, dar mai cu seamă de maturi*” (P_3)*;*
- *„În curtea casei vecinii deja ne cunosc, chiar sunt câteva fetiţe care se joacă cu ea la tobogane, se integrează usor şi deseori le aşteaptă afară. Mergem la teatru, foarte mult iubeşte teatrul, chiar stă concentrată tot spectacolul, mai mergem în parcuri, îi plac mult plimbările*” (P_2)*.*

Specialiştii intervievaţi menţionează acţiunile necesare pentru a facilita integrarea copiilor cu TSA în şcoală şi în societate:

– *„Aplicarea unor proiecte-pilot în şcolile din republică, nu doar din municipiul Chişinau, pentru a evalua potenţialul de acceptare a practicilor incluzive de către pedagogi, prin abordarea unei perspective curriculare deschise transparente şi flexibile în parteneriatul de învaţare şi colaborare dintre elevi, profesori, familie şi personalul de sprijin personalizat”* (I_2);
– *„Pentru a facilita integrarea copiilor cu TSA în şcoală se pot realiza sarcini de lucru adaptate posibilităţilor intelectuale ale copiilor, care să asigure starea de bine în procesul realizarii”* (I_1);

– *„Ar fi necesară o investiţie în capitalul uman, prin pregătirea de specialişti calificaţi care să fie motivaţi să lucreze cu copiii cu TSA printr-un salariu motivant şi decent. Pentru integrarea în societate este importantă informarea societăţii despre copiii cu TSA prin sensibilizarea opiniei publice”* (I_5).

În concluzie menţionăm că problemele sociale complexe ale copiilor cu tulburări din spectrul autismului şi ale familiilor acestora le ruinează viaţa, numeroasele umilinţe la care sunt supuşi se constituie într–un fenomen similar cu depersonalizarea. Copiii cu tulburări din spectrul autismului au o nevoie imperativă de ajutor, iar serviciilor de suport şi reabilitare constituie o formă indispensabilă a politicilor sociale în societăţile contemporane. Prima necesitate ce trebuie rezolvată pentru copiii cu tulburări din spectrul autismului este asigurarea existenţei serviciile de suport specializate şi de calitate, în forme mai mult sau mai puţin specifice. Reglementările juridice în domeniul asistenţei sociale prevăd în primul rând ajutor pentru satisfacerea necesităţilor vitale prin Serviciului social de „Asistenţă personală” şi oferirea indemnizaţiilor de dizabilitate pentru copiii încadraţi într-un grad de dizabilitate, dar uneori şi ajutor în viaţă în situaţii de criză. Au fost înaintate următoarele recomandări:

- Promovarea la nivel de familie, APL, comunităţi, instituţii de învăţământ a rolului educaţiei incluzive în asigurarea şanselor egale la educaţie de calitate pentru toţi copiii.
- Crearea unei reţele naţionale de asistenţă socială specializată şi dezvoltarea parteneriatului între organizaţiile care lucrează în domeniul prestării serviciilor pentru persoanele cu tulburări din spectrul autismului. Colaborarea cu ONG-urile care sunt preocupate de reabilitarea persoanelor cu tulburări din spectrul autismului sau care organizează activităţi socioculturale este o strategie optimă pentru dezvoltarea unui serviciu calificat şi raportat la nevoile şi necesităţile individuale ale persoanelor cu tulburări din spectrul autismului.
- Menţinerea unei relaţii pozitive şi convingătoare între familie şi şcoală ; în cazul copiilor cu TSA copiii au doar de câştigat, iar beneficiile sunt evidente, inclusiv în ceea ce priveşte îmbunătăţirea autonomiei personale.
- Schimb de bune practici între familiile copiilor cu TSA, care au obţinut rezultate în integrarea şi socializarea unui copil cu TSA.

Referinţe:

1. BOLBOCEANU, A., RUSNAC, V. *Asistenţa psihologică în educaţie: practici internaţionale şi naţionale*. Chişinău, 2012. 118 p. ISBN: 978-9975-48-062-8
2. BUCUN, N., PALADI, O., RUSNAC, V. *Evaluarea pentru educaţia incluzivă a copiilor de vârstă preşcolară şi şcolară mică*. Chişinău: Sirius, 2013. 372 p. ISBN 978-9975-57-114-2

Recomandat
***Stela MILICENCO**, dr., conf.univ.*